

Mr. Horteuse Richard

Τό σνειρον τής Σταχτοπούτας

μάτων. Και ως ἄνθρωπος και ως συγγραφεύς. Ἀπό χαρακτῆρος ταπεινόφρων, ἀνεπιτηδευτος, Στωίκος, μισάνθρωπος, πλασμένος διὰ τὸν ἀσκητικὸν βίον ὡς συγγραφεὺς, παρατηρητικὸς, ἥρεμος καὶ πρὸ παντὸς Ἐλλην μέχρι μυχαιτάτων. Τὰ διηγήματα του εἶνε αἱ πιστότεραι ἀπεικνύσσεις τῆς Ἐλληνικῆς φυχῆς, τῆς Ἐλληνικῆς φύσεως. Εἶνε ἀντανακλαστικὴ κάτοπτρα, ἐν οἷς ἀποτυποῦνται αἱ ὥραι· ὅτεραι ἀπόνεις καὶ αἱ ὄγνότεραι συγκινήσεις. Μαζὶ μὲ τὸν Βίζυνην καὶ τὸν συμπατιψιώτην του καὶ φίλατόν του Μωραϊτίδην—μὲ τὸν ὅποιον τόσον πολὺ δομοιάζουν καὶ εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ εἰς τὸ νόφος—συμπληροῦ τὴν τριάδα τῶν Ἐθνῶν την διηγηματογράφων μας.

Αἱ ζωιστικαὶ ἀρεταὶ ἥρωμέναι μὲ τὸν κατὰ φύσιν βίον ἀπετέλουν τὴν ζωὴν τοῦ Παπαδιαμάντη, τὴν φιλολογικὴν καὶ φυσιολογικήν. Μία φιλοσοφικὴ ἀντίληψις, μία γαλήνη καὶ ἔγκαρδησις, μελαγχολία τις μυστικὴ, ἔδιδον εἰς τὰ ἔργα του κάτι τὸ ἐπιβλητικὸν, μολονότι λεπτομέρεια μηδαμηναὶ ἐνίστε τὸν ἀπησχόλουν τόσον, ὥστε τὰ πρόσωπά του, μ' ὅλην τὴν ζωὴν ἦν προσελάμβανον, δὲν ἔθελον.

Οἱ κριτικὸς τοῦ μέλλοντος—διότι οἱ σύγχρονοι πάσχουν συνήθως μυωπίαν—θὰ ἀποφανθῇ ἂν ὁ Παπαδιαμάντης ἦτο ὁ κορυφαῖος τῶν Ἐλλήνων διηγηματογράφων, ὡς τινὲς τὸν ἀπεκάλεσαν. Πάντως ὅμως εἶνε ἐκ τῶν πρώτων. Συνήρμοσεν εἰς τὰ ἔργα του τὸν δεαλισμὸν καὶ τὴν ποίησιν, τὴν παρατήρησιν καὶ τὴν ἔμπνευσιν, τὰ εἴδωλα καὶ τὴν πίστιν. Παρουσιάζει τὴν ζωὴν μὲ τόσην ἀκρίβειαν, ὥστε νὰ καταντῇ ἐνίστε

κοινωνικὴ, ἀλλὰ ἐμφυσῷ συγχρόνως καὶ τὴν πνοὴν τῆς ποιήσεως. Ἐπιμένει εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν προσώπων, εἰς τὴν γενεαλογίαν των, διαγράφει λαίκους τυπους περιεργοτάτους, διασώζει ἔθιμα καὶ ἥθη σχεδὸν ἀγνωστα εἰς τοὺς ἐν τῇ πρωτευούσῃ βιοῦντας καὶ ἀδιατροφῶν διὰ τὸ σύμπαν, ἵη εἰς μίαν ἀτιμόσφαιραν ἐντελῶς ἰδικήν του, ἀτιμόσφαιραν οτῦ νησιοῦ του, ἀτιμόσφαιραν θρησκευτικής μυστικοπαθείας. Εἰς τὰς γραμματές, τὰς τόσον γραμματές, τῶν διηγημάτων του ὑπολαθάνει ὁ ἴδιος ἀντὸν χαρακτῆρος καὶ δι' αὐτὸν φαίνονται πρὸ παντὸς ἀλληλινά. Οἱ ἥρωες του, πτωχοί, πατεινοί, ὡς αὐτός, καὶ κακοντιμένοι ἐν τῇ πραγματικότητι, ἀλλὰ ἐξιδανικευμένοι εἰς τὸν ψυχικὸν κόσμον.

Εἰς τὴν ἴκανός γοργὴν καὶ προοδευτικὴν ἐξέλιξιν ἦν ἔσχε τὸ διήγημα ἐν Ἐλλάδι, ὁ Παπαδιαμάντης, πρωτότυπος, ἰδιόρρυθμος, μὴ παρασυρόμενος οὔτε ἀπὸ ἔναν ὀνταγνώσματα, οὔτε ἀπὸ τὰς γλωσσολογικὰς διαμάχας, ἔμεινεν οἷος ἦτο, καὶ ἐν τούτῳ ἔγκειται ἡ μεγάλη αὐτοῦ ἐπιτυχία. Ἀπεμονώθη καὶ εἰργάσθη χωρὶς τὸ συγκέντη καὶ νὰ ἐπικρίνῃ ἢ νὰ μιμῆται. Καὶ οὐδενὸς ἐπέσυρε τὴν κατάκρισιν ἀτλῆς δειλαὶ ἐπιφυλάξεις διετυπώθησαν ἀρριστοὶ εἴτε ὡς πρὸς τὸ μορφολογικὸν εἶδος, εἴτε ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν σύνθεσιν τῶν διηγημάτων του.

Τὸ διήγημα δὲν εἴνε τι δομοιογένες. Αἱ μορφαὶ αὐτοῦ δὲν εἴνε δυνατὸν νὰ προσαρμόζωνται εἰς κάθε ἰδιοφυῖαν. Τὸ ἥθιογραφικὸν διήγημα, τὸ πατριωτικὸν